

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2395

[Total No. of Pages : 4

[5007]Ext.-1

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SC - 01 : Classical Sociological Tradition and

SC - 04 : Methodology of Social Research

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Discuss the social and intellectual forces that contributed to the emergence of sociology.
- b) Critically analyse Durkheim's theory of suicide.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Critically evaluate Marx's theory of Dialectical Materialism.
- b) Analyse Weber's views on 'Protestant Ethic and spirit of capitalism'.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) State the meaning of positivism and comment on the feminist critique of positivism.
- b) Discuss the advantages and limitations of survey.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Explain the contribution of Gadamer and Habermas to critical theory.
- b) Explain Case Study Method as a qualitative research strategy.

Q5) Write short notes on any four in 100 words each : **[20]**

- a) Durkheim's concept of social facts.
- b) A note on Alienation.
- c) Types of Social action (Weber).
- d) Objectivity and the position of researcher.
- e) Advantages of Structural interview.
- f) Difference between Quantitative and Qualitative Research.

Total No. of Questions : 5]

P2395

[5007]Ext.-1

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SC - 01 : Classical Sociological Tradition and

SC - 04 : Methodology of Social Research

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) समाजशास्त्राच्या विकासात योगदान दिलेल्या सामाजिक व बौद्धिक घटकांची चर्चा करा.

ब) दुःखीम यांच्या आत्महत्येच्या सिध्दांताचे चिकित्सात्मक विश्लेषण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) मार्क्सच्या द्वंद्वत्मक भौतिकवादाच्या सिध्दांताचे चिकित्सात्मक मूल्यमापन करा.

ब) वेबर यांच्या 'प्रोटेस्टंट नीतीतत्वे व भांडवलशाहीचा उदय' याविषयी विचारांचे विश्लेषण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) प्रत्यक्षवादाचा अर्थ सांगून प्रत्यक्षवादावरील स्त्रीवादी चिकित्सेवर टिप्पणी करा.

ब) सर्वेक्षणाच्या फायद्यांवर व मर्यादांवर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) चिकित्सात्मक सिध्दांतातील गॅडेमर व हेबरमास यांचे योगदान स्पष्ट करा.
- ब) गुणात्मक संशोधन पध्दती म्हणून व्यष्टी अध्ययन पध्दती स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. [20]

- अ) डुरखीमची सामाजिक तथ्यांची संकल्पना
- ब) परात्मतेवर टीप
- क) सामाजिक कृतींचे प्रकार (वेबर)
- ड) संशोधकाचे स्थान आणि वस्तुनिष्ठता
- इ) संरचित मुलाखतीचे फायदे
- फ) गुणात्मक व संख्यात्मक संशोधनातील फरक

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2405

[Total No. of Pages : 4

[5007] - Ext. - 11

M.A. (Part - II) (External)

SOCIOLOGY

SO-11: Environment and Society and

SO-15: Ethnicity in India

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words : **[20]**

- a) Examine the relationship between environment and development.
- b) Examine the impact of unequal distribution of water.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words : **[20]**

- a) Explain the debates about genetically modified food.
- b) Elucidate the laws and state policies related to environment.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words : **[20]**

- a) Explain how caste and gender are subsumed by ethnicity in detail.
- b) Discuss the concept and process of emergence of nationalism in India.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 500 words : [20]

- a) Examine sub-national movements in detail.
- b) Explain the movements of Punjab and Bodoland as a threat to the national building process in India.

Q5) Write notes on any four of the following within 100 words each : [20]

- a) Ecofeminism.
- b) SEZ.
- c) Impact of land and radioactive pollution.
- d) Post modernist perspective on ethnicity.
- e) Concept of nation - state.
- f) Representation of ethnic groups in media.

Total No. of Questions : 5]

P2405

[5007] - Ext. - 11

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO-11: Environment and Society and

SO-15: Ethnicity in India

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) पर्यावरण आणि विकास यांच्यातील संबंधाचे परीक्षण करा.

ब) पाण्याच्या विषम वितरणाच्या परिणामांचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) जनुकीय पध्दतीने विकसीत केलेल्या अन्नासंबंधी चे विवाद स्पष्ट करा.

ब) पर्यावरण संबंधीचे कायदे आणि शासकीय धोरणे विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) वांशिकते मध्ये जात आणि लिंगभावाचे विलिनीकरण कशा प्रकारे होते ते सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) भारतातील राष्ट्रवादाची संकल्पना आणि उदयाच्या प्रक्रीयेवर चर्चा करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]
- अ) उपराष्ट्रीय चळवळींचे सविस्तर परीक्षण करा.
- ब) भारतातील राष्ट्रीय बांधणीच्या प्रक्रीयेला पंजाब आणि बोडोलँड चळवळी कशाप्रकारे आव्हान देतात ते स्पष्ट करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. [20]
- अ) पर्यावरणीय स्त्रीवाद
- ब) विशेष आर्थिक क्षेत्र
- क) जमीन आणि किरणोत्सर्जित प्रदूषणाचे परिणाम
- ड) वांशिकतेच्या उत्तर आधुनिकतावादी दृष्टिकोन
- इ) राष्ट्रराज्याची संकल्पना
- फ) प्रसारमाध्यमांमधील वांशिक गटांचे सादरीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2406

[Total No. of Pages : 4

[5007] Ext. - 12

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO-11: Urban Sociology and

SO-16: Sociology of Crime

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words : [20]

- a) Examine the role of NGO's in various collective actions within the urban cities.
- b) Explain urban culture with reference to consumerism and leisure time activities.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words : [20]

- a) Define Migration. Explain causes and effects of migration.
- b) Elucidate critically Berger's traditional theory in urban sociology.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words : [20]

- a) Discuss victimological perspective of crime.
- b) Describe the features and causes of white collar crime.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 500 words : [20]

- a) Describe the various problems of prisons.
- b) Define Crime. Explain characteristics and classifications of crime.

Q5) Write short notes on any four of the following within 100 words each : [20]

- a) Development of urban sociology in India.
- b) Air Pollution.
- c) Suburbanization.
- d) Features of organized crime.
- e) Types of punishment.
- f) Rehabilitation of prisoners.

Total No. of Questions : 5]

P2406

[5007]Ext. - 12
M.A. (Part - II)
SOCIOLOGY
SO-11: Urban Sociology and
SO-16: Sociology of Crime
(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) शहरातील विविध सामूहिक क्रियेत स्वयंसेवी संघटनांच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
ब) उपभोक्तावाद आणि फुरसतीच्या काळातील कार्यक्रमांचा संदर्भ घेऊन नागरी संस्कृती स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) स्थलांतराची व्याख्या लिहा. स्थलांतराची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.
ब) नागरी समाजशास्त्रीतील बर्जेरच्या पारंपरिक सिद्धांताचे टिकात्मक मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) गुन्हाच्या बळीशास्त्रीय दृष्टिकोनाची चर्चा करा.
ब) पांढरपेशीय गुन्हांचे वैशिष्ट्ये आणि कारणांचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) तुरुंगाच्या विविध समस्यांचे वर्णन करा.

ब) गुन्हाची व्याख्या लिहा. गुन्हाची वैशिष्ट्ये आणि प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टीपा लिहा. [20]

अ) भारतातील नागरी समाजशास्त्राचा विकास

ब) वायू प्रदूषण

क) उपनागरीकरण

ड) संघटित गुन्हाची वैशिष्ट्ये

इ) शिक्षाचे प्रकार

फ) कैद्यांचे पुनर्वसन

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2396

[Total No. of Pages : 4

[5007]Ext.-2
M.A. (Part - I)
SOCIOLOGY
SC - 02 : Sociology of India and
SC - 03 : Introduction to Sociological Theories
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Review in detail the formation and development of sociology in India.
- b) Elaborate Leela Dube's contribution to the feminist understanding of Indian Society.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Comment on Dr. Ghurye's contribution to Sociology of India.
- b) Elaborate the sociological debates on family, Kinship and household in India.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) State the meaning of functionalism and elaborate Parsons' contribution to functionalism.
- b) Discuss C.W. Mill's contribution to conflict theory.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Discuss Goffman's contribution to ethnomethodology.
- b) Comment on Levi-Strauss's views on structuralism.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each : **[20]**

- a) Indian Sociology in crisis.
- b) Dr. Ambedkar's Concept of Dalit.
- c) Concept of Subaltern.
- d) Merton's Concept of Dysfunction.
- e) Main tenets of Phenomenology.
- f) Dahrendorf's views on power.

Total No. of Questions : 5]

P2396

[5007]Ext.-2

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SC - 02 : Sociology of India and

SC - 03 : Introduction to Sociological Theories

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) भारतातील समाजशास्त्राच्या विकासाचा सविस्तर आढावा घ्या.

ब) भारतीय समाजाच्या स्त्रीवादी सिध्दांकन व आकलनातील लीला दुबे यांचे योगदान विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) भारतीय समाजशास्त्रातील डॉ. घुर्ये यांच्या योगदानावर टिप्पणी करा.

ब) भारतातील कुटुंब घरदार व नातेसंबंधांच्या अनुषंगाने समाजशास्त्रीय चर्चा विश्वातील वादविवाद विशद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) प्रकार्यवादाचा अर्थ सांगून पार्सन्स यांचे प्रकार्यवादातील योगदान विशद करा.

ब) संघर्षवादी सिध्दांतातील सी.डब्ल्यू. मिल्स यांच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) लोकजीवन पध्दती शास्त्रातील गॉफमन यांच्या योगदानाची चर्चा करा.
- ब) संरचनावादावरील लेव्ही - स्ट्रॉस यांच्या विचारांवर टिप्पणी करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. [20]

- अ) भारतीय समाजशास्त्रापुढील संकट
- ब) डॉ. आंबेडकरांची दलित ही संकल्पना
- क) शोषित ही संकल्पना
- ड) मर्टन यांची अपकार्य ही संकल्पना
- इ) प्रघटनाशास्त्रातील प्रमुख तत्वे
- फ) डॅव्हेनडॉर्फ यांचे सत्तेसंबंधी विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2397

[Total No. of Pages : 4

[5007]Ext.-3

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO-01 : Agrarian Society in India and

SO-05 : Sociology of Education

(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words : **[20]**

- a) Critically examine the features of tribal and peasant society.
- b) Explain the nature and consequences of colonial land settlement in India.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words : **[20]**

- a) Critically examine the success and failure of Community Development Programme.
- b) Describe the peasant movement and politics of Farm Lobby in 1980s.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words : **[20]**

- a) Discuss Gramsci's contribution to sociology of education.
- b) Evaluate J. Dewey's contribution to philosophy of education.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 500 words : [20]

- a) Examine the contribution of nationalists to educational development in India.
- b) Critically examine various educational policies in India.

Q5) Write short notes on any four of the following within 100 words each : [20]

- a) Feminist perspective to study peasant society.
- b) Feudalism.
- c) Telangana Movement.
- d) Bourdieu's views on education.
- e) Development of sociology of education.
- f) Impact of globalization on education.

Total No. of Questions : 5]

P2397

[5007]Ext.-3

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO-01 : Agrarian Society in India and

SO-05 : Sociology of Education

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) आदिवासी आणि कृषक समाजाच्या वैशिष्ट्यांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

ब) भारतातील वसाहतवादी जमीनधारणेचे स्वरूप आणि परीणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) समुदाय विकास कार्यक्रमाचा यश आणि अपयशाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

ब) 1980 च्या दशकातील शेतकरी चळवळी आणि शेतकरी गटाचे राजकारण यांचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राला ग्रामसी यांनी दिलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

ब) शिक्षणाच्या तत्वज्ञानातील जे.ड्यूवी यांचे योगदान विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) भारतातील शिक्षणाच्या विकासाला राष्ट्रवाद्यांनी दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- ब) भारतातील शिक्षणाच्या विविध धोरणांचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दां पर्यंत टिपा लिहा. [20]

- अ) कृषक समाजाचा अभ्यासकरण्यासाठी स्त्रीवादी दृष्टिकोन
- ब) सरंजामशाही
- क) तेलंगाणा चळवळ
- ड) शिक्षणासंबंधी बादर्यू यांचे विचार
- इ) शिक्षणाच्या समाजशास्त्राचा विकास
- फ) शिक्षणावर जागतिकीकरणाचा परीणाम

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2398

[Total No. of Pages : 4

[5007]Ext.-4

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO-02: Sociology of Social Movements and

SO-06: Sociology of Media

(2013 Pattern) (Optional Papers)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions within 500 words : **[20]**

- a) State the relationship between Social Movement and Social change. Explain the nature and characteristics of social movement.
- b) Examine structural functional and marxist perspectives of social movement.

Q2) Answer any one of the following questions within 500 words : **[20]**

- a) Analyse peasant and labour movements in India in terms of its leadership and ideology.
- b) Critically examine the impact of globalization on social movement.

Q3) Answer any one of the following questions within 500 words : **[20]**

- a) Media reproduces inequality in the society - critically comment.
- b) Discuss the critical points in semiotic analysis.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions within 500 words : [20]

- a) Discuss politics of television in India.
- b) Elucidate the representation of nation in bollywood cinema of post 1990s.

Q5) Write short notes on any four of the following within 100 words each : [20]

- a) Counter Movement.
- b) New Social Movement.
- c) Women's Movement.
- d) Media and Modernity.
- e) Emergence of Satellite Television.
- f) Growth of Regional Cinema.

Total No. of Questions : 5]

P2398

[5007]Ext.-4

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO-02: Sociology of Social Movements and

SO-06: Sociology of Media

(2013 Pattern) (Optional Papers)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) सामाजिक चळवळ आणि सामाजिक परीवर्तन यातील संबंध लिहा आणि सामाजिक चळवळीचे स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक चळवळीच्या संरचनात्मक कार्यवादी आणि मार्क्सवादी दृष्टिकोनाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) नेतृत्व आणि विचारप्रणालीच्या संदर्भात भारतातील शेतकरी आणि कामगार चळवळींचे विश्लेषण करा.

ब) सामाजिक चळवळींवर जागतिकीकरणाच्या परीणांमाचे टिकात्मक परीक्षण करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) प्रसारमाध्यमांतून समाजातील विषमतेचे पुनरुत्पादनच होते यावर चिकित्सात्मक टिप्पणी करा.

ब) चिन्हमीमांसा शास्त्रीय विश्लेषणातील महत्वाच्या मुद्द्यांवर चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) भारतातील दूरचित्रवाणीतील राजकारणाची चर्चा करा.
- ब) 1990 नंतरच्या काळात बॉलीवूड चित्रपटांमधून राष्ट्राचे सादरीकरण कसे होते ते विशद करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत टिपा लिहा. [20]

- अ) प्रतीचळवळ
- ब) नवीन सामाजिक चळवळ
- क) स्त्री चळवळ
- ड) प्रसारमाध्यमे आणि आधुनिकता
- इ) उपग्रहीय दूरचित्रवाणीचा विकास
- फ) प्रादेशिक चित्रपटांचा विकास

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2399

[Total No. of Pages : 4

[5007] - Ext. - 5
M.A. (Part - I)
SOCIOLOGY
SO-03: Political Sociology
SO-07: Health and Society
(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words : **[20]**

- a) Discuss the relationship between society and polity.
- b) Elucidate neo-Marxist's contribution to political sociology.

Q2) Answer any one of the following within 500 words : **[20]**

- a) Explain gender issues related to Indian society and state.
- b) Discuss issues of inequalities and exclusion in the context of globalization in India.

Q3) Answer any one of the following within 500 words : **[20]**

- a) Discuss role of NGOs in health sector in India.
- b) Elucidate the interactionist approach to health and medicine.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following within 500 words : **[20]**

- a) Explain the social causes of sickness. (Attitudes, beliefs, values, superstitions)
- b) Discuss impact of globalization on issues related to reproductive health and gender.

Q5) Write short notes on any four within 100 words each : **[20]**

- a) Althusser's views on State.
- b) Politics of the upper castes.
- c) Civil Society.
- d) National Health Policy.
- e) Addiction and Society.
- f) Meaning of medicine.

Total No. of Questions : 5]

P2399

[5007] - Ext. - 5

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO-03: Political Sociology

SO-07: Health and Society

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :ह 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) समाज आणि राज्यसंस्थेमधील संबंधाची चर्चा करा.

ब) राजकीय समाजशास्त्राला नव-मार्क्सवाद्यांचे योगदान विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) भारतीय समाज आणि राज्यसंस्थेशी संबंधित लिंगभावाचे प्रश्न स्पष्ट करा.

ब) भारतातील जागतिकीकरणाच्या संदर्भात विषमता आणि वर्जिततेच्या प्रश्नांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) भारतातील आरोग्यक्षेत्रामध्ये बिगर शासकीय संस्थांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

ब) आरोग्य आणि औषधे यांच्यावरील आंतरक्रियावादी दृष्टीकोन विशद करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
- अ) आजारपणाची सामाजिक कारणे स्पष्ट करा. (अभिवृत्ती, विश्वास, मूल्ये, अंधश्रद्धा)
- ब) पुनरूत्पादनासंबंधी आरोग्य आणि लिंगभाव यावर जागतिकीकरणाच्या परिणामांची चर्चा करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. [20]
- अ) अल्थुसर यांचे राज्यसंस्थेसंबंधी विचार
- ब) वरिष्ठ जातींचे राजकारण
- क) नागरी समाज
- ड) राष्ट्रीय आरोग्य धोरण
- इ) व्यसनाधीनता आणि समाज
- फ) औषधाचा अर्थ

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2400

[Total No. of Pages : 4

[5007]Ext.-6

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO-04: Sociology of Maharashtra: Culture and Society and

SO-08: Sociology of Labour

(2013 Pattern) (Optional Paper)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following within 500 words : **[20]**

- a) Discuss in detail the non-brahmin movement in Maharashtra.
- b) Evaluate the efforts taken for women's education by social reform movement in 19th century Maharashtra.

Q2) Answer any one of the following within 500 words : **[20]**

- a) Explain the role of textile workers in the Samyukta Maharashtra movement.
- b) Describe in detail the problems faced by the displaced in Maharashtra.

Q3) Answer any one of the following within 500 words : **[20]**

- a) Define globalization and discuss the consequences of globalization on unorganized sector.
- b) Describe the different types of labour migration and discuss their causes.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following within 500 words : **[20]**

- a) Discuss the problems faced by women workers in the unorganized sector.
- b) Discuss the problems faced by organized sector labour.

Q5) Write short notes on any four within 100 words each : **[20]**

- a) Women in Ambedkarite movement.
- b) The other backward class in Maharashtra.
- c) Labour Movement of girangaon.
- d) Post-Fordism.
- e) Concept of labour.
- f) Feminization of work.

Total No. of Questions : 5]

P2400

[5007]Ext.-6

M.A. (Part - I)

SOCIOLOGY

SO-04: Sociology of Maharashtra : Culture and Society and

SO-08: Sociology of Labour

(2013 Pattern) (Optional Paper)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) महाराष्ट्रातील ब्राम्हणेतर चळवळीवर सविस्तर चर्चा करा.

ब) 19 व्या शतकातील महाराष्ट्रातील समाजसुधारणा चळवळीच्या स्त्रीशिक्षणाच्या संदर्भातील प्रयत्नांचे मूल्यमापन करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीतील गिरणी कामगारांची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) महाराष्ट्रातील विस्थापितांच्या प्रश्नांचे सविस्तर विवेचन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) जागतिकीकरणाची व्याख्या सांगून जागतिकीकरणाच्या प्रक्रियेच्या असंघटीत क्षेत्रावरील परिणामाची चर्चा करा.

ब) कामगारांच्या स्थलांतराचे विविध प्रकार स्पष्ट करून त्यांची कारणे विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) असंघटीत क्षेत्रातल्या स्त्री कामगारांच्या समस्यांची चर्चा करा.
- ब) संघटीत क्षेत्रातील कामगारांच्या समस्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दांत टिपा लिहा. [20]

- अ) आंबेडकरी चळवळीतील स्त्रिया
- ब) महाराष्ट्रातील इतर मागासवर्गीय
- क) गिरणगावातील कामगार चळवळ
- ड) उत्तर फोर्डिझम
- इ) श्रमाची संकल्पना
- फ) कामाचे स्त्रीकरण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2401

[Total No. of Pages : 4

[5007]Ext.-7
M.A. (Part - II)
SOCIOLOGY
SC-05: Application of Research Skills
and
SC-07: Sociology of Globalization
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Elaborate on various steps in writing a research proposal.
- b) Compare and analyse structured and unstructured questionnaire as survey techniques.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Explain major guidelines for the review of literature.
- b) Describe various types of probability and non-probability sampling.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Elaborate on the cultural and political dimensions of globalization.
- b) Explain globalization with reference to dependency theory.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Examine the impact of globalization on Indian society.
- b) Discuss the challenges posed by globalization to environment.

Q5) Write any four short notes in 100 words each : **[20]**

- a) Importance of Report Writing.
- b) Guidelines for writing bibliography.
- c) Graphic presentation of data.
- d) World Trade Organization.
- e) Development and globalization.
- f) Main principles of Neo-liberalism.

Total No. of Questions : 5]

P2401

[5007]Ext.-7

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SC-05: Application of Research Skills

and

SC-07: Sociology of Globalization

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) संशोधन प्रस्ताव लिहिण्यातील विविध पायऱ्या विशद करा.

ब) सर्वेक्षणाची तंत्रे म्हणून संरचित व असंरचित प्रश्नावलीचे तुलनात्मक विश्लेषण करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) संदर्भसाहित्याचा आढावा घेण्यातील महत्वाच्या मार्गदर्शक सूचना स्पष्ट करा.

ब) संभाव्यता नमुनानिवड आणि गैर-संभाव्यता नमुनानिवडीच्या विविध प्रकारांचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

अ) जागतिकीकरणाचे सांस्कृतिक व राजकीय पैलू विशद करा.

ब) अवलंबित्वाच्या सिद्धांताच्या आधारे जागतिकीकरणाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 500 शब्दांत उत्तर लिहा. [20]

- अ) भारतीय समाजावरील जागतिकीकरणाच्या प्रभावाचे परीक्षण करा.
- ब) जागतिकीकरणामुळे पर्यावरणाला निर्माण झालेल्या आव्हानांची चर्चा करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) अहवाल लेखनाचे महत्व
- ब) ग्रंथसूची लिहिण्यातील मार्गदर्शक सूचना
- क) माहितीचे आलेखीय सादरीकरण
- ड) जागतिक व्यापार संघटना
- इ) विकास आणि जागतिकीकरण
- फ) नव - उदारमतवादाची महत्वाची तत्वे

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2402

[Total No. of Pages : 4

[5007]Ext.-8
M.A. (Part - II)
SOCIOLOGY
SC - 06: Sociology of Development
and
SC - 08 : Contemporary Social Theories
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Examine the dependency theory of development.
- b) Elaborate on Escobar's views on development.

Q2) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Explain the evolution of the concept of development from growth to sustainable development.
- b) Discuss Mahatma Gandhi's views on development.

Q3) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Discuss the crisis of Sociology with reference to Gouldner's critique of positivism.
- b) Examine Foucault's contribution to contemporary social theory.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following questions in 500 words : **[20]**

- a) Elaborate on Althusser's theory of ideology.
- b) Examine Bourdieu's contribution to contemporary sociological theory.

Q5) Write any four short notes in 100 words each : **[20]**

- a) Schumacher's views on technology.
- b) Lerner's views on modernization.
- c) Debt crisis.
- d) Main tenets of post-modernism.
- e) Duality of structure (Giddens)
- f) Habermas' views on Life world.

Total No. of Questions : 5]

P2402

[5007]Ext.-8

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SC - 06: Sociology of Development
and

SC - 08 : Contemporary Social Theories
(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) विकासाच्या अवलंबित्वाच्या सिद्धांताचे परीक्षण करा.

ब) एस्कोबार यांचे विकासावरील विचार विशद करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) वाढ ते चिरंतन विकासापर्यंत झालेली विकासाच्या संकल्पनेची जडणघडण स्पष्ट करा.

ब) महात्मा गांधींच्या विकासावरील विचारांची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

अ) गोल्डनर यांनी केलेल्या प्रत्यक्षवादावरील टीकेचा संदर्भ घेऊन समाजशास्त्रापुढील अरिष्टाची चर्चा करा.

ब) समकालीन सामाजिक सिद्धांतातील फूको यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) अल्थुझर यांचा विचारप्रणालीचा सिध्दांत विशद करा.
- ब) समकालीन समाजशास्त्रीय सिध्दांतातील बोदर्यू यांच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. [20]

- अ) शूमाखर यांचे तंत्रज्ञानावरील विचार
- ब) लर्नर यांचे आधुनिकीकरणावरील विचार
- क) कर्जबाजारीपणाचे अरिष्ट
- ड) उत्तर - आधुनिकतावादाची महत्वाची तत्वे
- इ) संरचनेची द्वंद्वत्मकता (गिडन्स)
- फ) हेबरमासचे जीव जगत संबंधी विचार

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P2403

[Total No. of Pages : 4

[5007]Ext.-9

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO - 09: Sociology of Gender and

SO - 13: Sociology of Social Work

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any one of the following in 500 words : **[20]**

- a) Elaborate on liberal and radical bases of feminism.
- b) Discuss the problems faced by women workers in unorganised sector and explain feminization of labour.

Q2) Answer any one of the following in 500 words : **[20]**

- a) Examine the development and welfare approach to social work.
- b) Critically evaluate social work in rural and urban communities with reference to environment, livelihood and infrastructure.

Q3) Answer any one of the following in 500 words : **[20]**

- a) Discuss the emergence and development of women's studies in the West and in India.
- b) Critically evaluate the state policies and programs to overcome gender inequality.

P.T.O.

Q4) Answer any one of the following in 500 words : **[20]**

- a) Examine the advantages and disadvantages of social case work method and social group method in social work.
- b) Discuss history and importance of social work in India.

Q5) Write short notes on any four of the following in 100 words each : **[20]**

- a) Caste and gender.
- b) Corporate social responsibility.
- c) Glass ceiling.
- d) Concept of human rights.
- e) Women's movement and political participation of women.
- f) Social work in community health.

Total No. of Questions : 5]

P2403

[5007]Ext.-9

M.A. (Part - II)

SOCIOLOGY

SO - 09: Sociology of Gender and

SO - 13: Sociology of Social Work

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 100

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) स्त्रीवादाच्या उदारमतवादी आणि जहालवाशी आधारांचे वर्णन करा.

ब) असंघटित क्षेत्रातील स्त्रीकामगारांच्या समस्यांची चर्चा करा आणि श्रमाचे स्त्रीकरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) समाजकार्याच्या विकास दृष्टीकोन आणि कल्याण दृष्टीकोनाचे परीक्षण करा.

ब) पर्यावरण, उपजीविका आणि पायाभूत सोयीसुविधांच्या संदर्भात ग्रामीण व शहरी समुदायांमधील समाजकार्याचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]

अ) पश्चिमेतील आणि भारतातील स्त्री अभ्यासाच्या उदय व विकासाची चर्चा करा.

ब) लिंगभाव विषमता दूर करण्यासाठीच्या शासकीय धोरणे व कार्यक्रमाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.

- प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दात लिहा. [20]
- अ) समाजकार्याच्या सामाजिक व्यष्टी कार्यपध्दती व सामाजिक गट पध्दतीच्या फायद्या तोट्यांचे परीक्षण करा.
- ब) भारतातील समाजकार्याच्या इतिहास व महत्वाची चर्चा करा.

- प्रश्न 5) खालीलपैकी कोणत्याही चारांवर प्रत्येकी 100 शब्दात टिपा लिहा. [20]
- अ) जात आणि लिंगभाव
- ब) कॉर्पोरेट सामाजिक जबाबदारी
- क) काचेचे छत
- ड) मानवी हक्काची संकल्पना
- इ) स्त्री चळवळ आणि स्त्रियांचा राजकीय सहभाग
- फ) समुदाय आरोग्यातील समाजकार्य

